

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

Mitä tietoja saan viranomaisilta (esim. poliisilta tai syyttäjältä), kun rikos on tapahtunut mutta rikosilmoitusta ei ole vielä tehty?

Poliisi tai syyttäjä ilmoittaa uhrille viipymättä ja rikosprosessilain (*code de procédure pénale*) 3-7 §:n mukaisesti uhrin ymmärtämällä kielellä seuraavat tiedot:

- millaista tukea uhri voi saada ja keneltä, tarpeen mukaan myös perustiedot lääketieteellisen avun ja muun asiantuntija-avun, myös psykologisen avun, saatavuudesta, sekä vaihtoehtoisesta majoituksesta
- millaiset ovat rikosilmoituksen tekomenettelyt ja mikä on uhrin rooli tällaisissa menettelyissä
- miten ja millä edellytyksin uhri voi saada suojelua
- miten ja millä edellytyksin uhri voi lainsäädännön mukaan saada asianajajien palveluja ja oikeusapua ja miten ja millä edellytyksin voi saada muun tyyppistä neuvontaa
- miten ja millä edellytyksin uhri voi saada vahingonkorvauksen
- miten ja millä edellytyksin uhrilla on oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin
- miten uhri voi tehdä valituksen, jos hänen oikeuksiaan ei kunnioiteta
- hyödylliset yhteystiedot uhrin tapausta koskevaa viestintää varten
- sovitteluun ja restoratiiviseen eli korjaavaan oikeuteen liittyvät mahdollisuudet
- miten ja millä edellytyksin uhrille voidaan korvata rikosoikeudenkäyntiin osallistumisesta aiheutuneet kulut
- uhrin oikeus siihen, että uhrien tukipalvelu tekee yksilöllisen arvioinnin erityiskohtelun tarpeen määrittämiseksi, jotta voidaan estää toissijainen uhrituminen
- lisätiedot, jotka uhrille toimitetaan tarpeen mukaan oikeudenkäynnin joka vaiheessa
- uhrin oikeus ottaa mukaansa valitsemansa henkilö, jos hän rikoksen vaikutusten vuoksi tarvitsee apua ymmärtämisessä tai ymmärretyksi tulemisessa.

Apua ja neuvontaa tarjoavat myös oikeudellinen vastaanotto- ja tiedotuspalvelu (*Service d'accueil et d'information juridique*), sosiaaliavuston keskusviraston järjestämä uhrien tukipalvelu (*Service d'Aide aux victimes*) sekä oikeusministeriö.

En asu siinä EU:n jäsenvaltiossa, jossa rikos tapahtui (unionin kansalainen tai unionin ulkopuolisen maan kansalainen). Miten oikeuksiani suojellaan?

Jos olet ulkomaalainen (unionin tai unionin ulkopuolisen maan kansalainen), sinulla on edellä mainitut oikeudet, ja sinulle ilmoitetaan, miten voit käyttää oikeuksiasi oleskellessasi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, esimerkiksi miten teet rikosilmoituksen Luxemburgin poliisille.

Jos teen rikosilmoituksen, mitä tietoja minulle annetaan?

Sinulla on oikeus

- saada automaattisesti ilmoitus asian käsittelyn päättämisestä ilman jatkotoimia ja tällaisen päätöksen perustelut
- saada pyynnöstä ilmoitus siitä, että tapaustasi tutkitaan
- saada pyynnöstä tietoa rikosoikeudellisen menettelyn etenemistä
- saada automaattisesti syyttäjältä ilmoitus istuntopäivästä, jona asiiasi käsitellään
- saada pyynnöstä tietoa kaikista asiaa koskevista lopullisista ratkaisuista.

Onko minulla oikeus maksuttomiin käännös- ja tulkkauspalveluihin (poliisin tai muiden viranomaisten kanssa asioidessani tai rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Jos uhri tai asianomistaja ei puhu tai ymmärrä oikeudenkäyntikieltä, hänellä on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen ymmärtämälleen kielelle ja oikeus saada maksutta käännös kaikista asiakirjoista, jotka hänelle toimitetaan tai annetaan tiedoksi tai joihin hänellä on oikeus tutustua.

Miten viranomaiset varmistavat, että ymmärrän ja että tulen ymmärretyksi (jos olen lapsi tai vammainen)?

Jos et ymmärrä oikeudenkäyntikieltä, sinulla on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen. Jos sinulla on puhe- tai kuulovika, sinua avustaa viittomakielen tulkki tai pätevä henkilö, joka hallitsee sellaisen kielen tai jolla on käytössään sellainen menetelmä tai laite, joka mahdollistaa kommunikoinnin kanssasi.

Jos uhri on alaikäinen, hänellä on oikeus ottaa mukaansa laillinen edustajansa tai muu valitsemansa henkilö.

Rikoksen uhrien tukipalvelut

Mitä kautta uhri voi saada tukea?

Uhrilla on oikeus saada tukea useilta eri tukipalveluilta. Tukea antaa valtio syyttäjälaitoksen keskustukipalvelun kautta. Keskustukipalvelu vastaanottaa uhrin sekä tarjoaa hänelle maksutonta sosiaalista, psykologista ja oikeudellista tukea. Myös kansalaisjärjestöt tarjoavat apua esimerkiksi väkivallan uhriksi joutuneille naisille ja lapsille sekä haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille.

Ohjaako poliisi minut automaattisesti uhrien tukipalvelujen piiriin?

Poliisin tehtävänä on tiedottaa uhrille hänen oikeuksistaan ja toimia välittäjänä uhrien tukijärjestöjen ja uhrin välillä. Poliisin on toimitettava kaikille uhreille järjestelmällisesti lehtinen *"Informations et aide aux victimes"* (Tietoa ja tukea uhreille) (<http://www.police.public.lu/fr/aide-victimes/flyer-aide-victime-fr.pdf>), joka on saatavilla luxemburgiksi, ranskaksi, saksaksi, englanniksi ja portugaliksi, sekä tiedote *"Infodroit"* (<http://www.police.public.lu/fr/aide-victimes/infodroit-victime.pdf>).

Miten yksityisyyttäni suojellaan?

Yksityisyyttäsi suojellaan Luxemburgin perustuslailla. Sen 11 §:n 3 momentissa säädetään, että *"valtio takaa yksityisyyden suojan laissa säädettyin poikkeuksin"*.

Poliisi ja oikeusjärjestelmä ovat velvollisia suojelemaan uhria esimerkiksi rikosentekijän uhalta tai kostolta. Tällaisen suojelun on oltava saatavilla heti tutkinnan alettua ja koko sen keston ajan. Uhrilla on myös oikeus saada suojelua yksityiselämäänsä puuttumiselta joka tapauksessa heti rikoksen jälkeen.

Onko minun tehtävä rikosilmoitus, jotta voin käyttää uhrien tukipalveluja?

Uhrien tukipalvelu on tarkoitettu kaikille uhreille (lapsille, nuorille ja aikuisille), joille on aiheutunut fyysistä ja/tai henkistä vahinkoa rikoksen vuoksi. Tukipalvelu tarjoaa uhreille psykologista neuvontaa ja psykoterapiaa, tiedottaa heidän oikeuksistaan ja voi olla heidän tukenaan paikalla rikosoikeudellisessa menettelyssä. Tukipalvelulla on myös terapiaryhmä perheväkivallan uhreille. Palveluja tarjotaan myös henkilöille, jotka ovat läheisessä suhteessa uhriin ja jotka ovat sen vuoksi joutuneet jakamaan hänen kärsimyksensä. Lisäksi palveluja tarjotaan rikoksen todistajille. Kyseisten henkilöiden ei tarvitse tehdä rikosilmoitusta voidakseen saada uhrien tukipalveluja.

Miten minua suojellaan, jos olen vaarassa?

Millaista suojelua on saatavissa?

Syytettyä pidetään tutkintavankeudessa,

- jos rikoksesta määrättävä enimmäisrangaistus voi olla vähintään kaksi vuotta vankeutta
- jos on vaara, että hän uusii rikoksen
- jos on vaara, että hän pakenee.

Kuka suojelua antaa?

Luxemburgin poliisin tehtävänä on huolehtia uhrin suojelusta.

Arvioidaanko tilannettani sen selvittämiseksi, voiko rikosentekijä aiheuttaa minulle lisävahinkoa?

Tutkintavankeuden määräämisessä otetaan huomioon useita eri tekijöitä.

Millaista suojelua erittäin haavoittuvassa asemassa olevat uhrin voivat saada?

Alaikäinen uhri saa rikosoikeudenkäyntilain 48-1 §:n nojalla seuraavaa suojelua:

- Todistajana tai muuten kuultavan alaikäisen kuuleminen voidaan nauhoittaa tai videoida syyttäjän luvalla.
- Tallentamiseen on saatava suostumus alaikäiseltä itseltään, jos hänellä on riittävä harkintakyky, tai muussa tapauksessa hänen lailliselta edustajaltaan. Jos vaarana on, että alaikäisen laillisen edustajan ja alaikäisen välillä on eturistiriita, tallenne voidaan tehdä ainoastaan väliaikaisen edunvalvojan suostumuksella, jos alaikäiselle on nimetty sellainen, tai jos väliaikaista edunvalvojaa ei ole nimetty, ainoastaan syyttäjän nimenomaisella perustellulla luvalla.
- Edellä esitetystä poiketen, jos alaikäinen on joutunut rikoslain (*code pénal*) 354-360, 364, 365, 372-379, 382-1 ja 382-2, 385, 393, 394, 397, 398-405, 410-1, 410-2 tai 442-1 §:ssä tarkoitettujen rikosten uhriksi tai jos alaikäinen on rikoslain 393-397 tai 400-401 a §:ssä tarkoitettujen rikosten todistajana, tallenne on tehtävä edellä ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, ellei syyttäjä päättä, ettei tällainen menettely ole tarpeen, koska alaikäinen tai hänen laillinen edustajansa tai väliaikainen edunvalvojansa vastustaa tällaisen tallenteen tekemistä.
- Tallennetta voidaan käyttää todisteena. Alkuperäinen tallenne sinetöidään. Kopiot numeroidaan ja lisätään asiakirja-aineistoon. Osapuolet ja asiantuntija voivat kuunnella tai katsella tallenteita syyttäjän luvalla hänen osoittamassaan paikassa.
- Kolmannessa kohdassa tarkoitetulla alaikäisellä on oikeus ottaa valitsemansa aikuinen mukaan kuulemiseen, ellei syyttäjä toisin päättä perustelluista syistä lapsen etujen suojaamiseksi tai totuuden selvittämiseksi.

Ihmiskaupan tai lähisuhdeväkivallan uhrin saavat tietyin edellytyksin erityissuojelua.

Onko alaikäisillä uhreilla erityisiä oikeuksia?

Alaikäisellä uhrilla on seuraavat lisäoikeudet:

- Rikoksen vanhentumisaika eli määräaika, jonka päätyttyä rikoksesta ei voida enää nostaa syytettä, alkaa kulua vasta uhrin täytettyä 18 vuotta, jos rikosnimike on sukupuolisiveellisyyden loukkaaminen, raiskaus, ihmiskauppa, seksuaalinen hyväksikäyttö, tappo, pahoinpitely, hyväksikäyttö, huumaaminen tai vastaava
- Uhrilla on oikeus siihen, että syyttäjä tai tutkintatuomari nimeää erityisedustajan, jota kutsutaan väliaikaiseksi edunvalvojaksi, jos yksikään hänen laillinen edustajansa ei kykene suojaamaan uhrin etuja kaikilta osin. Tämä erityisedustaja huolehtii uhrin etujen suojaamisesta ja käyttää hänen oikeuksiaan asianomistajana.
- Uhrilla on oikeus saada tietoa rikosoikeudellisen menettelyn aloittamisesta ja oikeudesta olla asianomistajana laillisen edustajansa tai väliaikaisen edunvalvojansa kautta.
- Uhrilla on oikeus siihen, että hänen kuulemisensa videoidaan tai nauhoitetaan syyttäjän luvalla sen jälkeen, kun uhrilta, hänen lailliselta edustajaltaan tai väliaikaiselta edunvalvojaltaan on saatu suostumus, jotta uhrille ei aiheudu traumoja siitä, että hän joutuu toistamaan lausumansa useaan kertaan menettelyn aikana. Tallentaminen on pakollista, jos rikos liittyy sukupuolisiveellisyyden loukkaamiseen, raiskaukseen, prostituutioon, hyväksikäyttöön, ihmiskauppaan, murhaan, tahalliseen surmaamiseen tai pahoinpitelyyn,

- ellei syyttäjä pääätä jättää kuulemista tallentamatta uhrin tai hänen edustajansa vastustuksen vuoksi.
- Uhrilla on oikeus ottaa mukaan kuulemistilaisuuksiin laillinen edustajansa tai muu valitsemansa henkilö.

Mitä oikeuksia minulla on, jos omaiseni on kuollut rikoksen seurauksena?

Jos omaisesi on kuollut rikoksen seurauksena ja katsot kärsineesi vahinkoa, sinulla on oikeus tehdä asianomistajana ilmoitus toimivaltaiselle tutkintatuomarille.

Tällaisessa tapauksessa sinulla on oikeus

- vaatia syytetyltä vahingonkorvausta
- osallistua tutkintatuomarın suorittamaan esitutkintaan
- pyytää tutkintatuomaria määräämään lisätutkimuksia
- nostaa tuomioistuimessa kanne tietyistä tutkintatoimista, jotka vaikuttavat yksityisiin etuihisi
- tulla kuulluksi vain niin halutessasi
- kohdata syytetty tarvittaessa kasvotusten
- tutustua asiakirja-aineistoon tutkintatuomarın toimistossa syytetyn ensimmäisen kuulustelun jälkeen ja päivää ennen kutakin tutkintatoimea, johon tarvitaan oikeusapua
- pyytää tutkintatuomarilta kopio asiakirja-aineistosta esitutkinnan päätyttyä
- pyytää asiantuntijan lausuntoa, todistajien kuulemista ja takavarikoitujen esineiden palauttamista
- osallistua rikospaikalla tehtävään tutkintaan.

Mitä oikeuksia minulla on, jos omaiseni on joutunut rikoksen uhriksi?

Ulkopuolisella henkilöllä, johon hänen omaiseensa kohdistunut rikos vaikuttaa, on oikeus

- saada syyttäjältä kopio asiakirjasta, jossa selostetaan häneen ulkopuolisena henkilönä vaikuttavaa rikosta
- saada syyttäjältä automaattisesti ilmoitus siitä, minä päivänä pidetään istunto, jossa asiaa käsitellään
- saada asiassa annetun tuomion teksti piirituomioistuimen tai tarvittaessa poliisituomioistuimen kirjaamosta.

Voinko osallistua sovitteluun? Millä ehdoin? Olenko turvassa sovittelun aikana?

Rikosasian sovittelu on vaihtoehto syytteen nostamiselle. Sen tavoitteena on mahdollistaa riidan ratkaisemisen tuomioistuinten ulkopuolella. Tekijän ja uhrin välinen sovittelu on mahdollinen vain ennen rikosoikeudenkäynnin aloittamista. Syyttäjä voi päättää käyttää sovittelua, jos hän katsoo, että sillä voidaan todennäköisesti korjata aiheutunut vahinko ja rikoksesta johtuva haitta sekä helpottaa tekijän paluuta yhteiskuntaan. Sovittelu ei tule kyseeseen, jos uhri asuu tekijän kanssa. Sovittelun käyttö edellyttää sekä tekijän että uhrin suostumusta.

Mistä oikeuksiani koskeva lainsäädäntö löytyy?

Rikosoikeudenkäyntilaista Legilux-sivustolta:

http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/procedure_penale

■ Päivitetty viimeksi: 20/06/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.